

В ній він стоїть на тім, що промислові, як джерелові народнього бо-
гацтва, в порівнянню з хліборобством належить першенство і доводить,
що заборона вивоза грошей із країни не тільки не приносить жад-
ної користі, але й шкідлива, бо мішає торговельним оборотом. Не за-
бороною випуска грошей на закордонний ринок збогатиться країна,
а промисловим духом населення сталою владою, добрим законами та
вигідним географичним положенням. Маючи всі ці умовини разом, чи
частину їх, країна зможе розвинути власне виробництво, і, вивозячи
вироби на зовнішній ринок, не маючи у себе копалинь, придбати по-
трібного їй закордонного золота та срібла.

Ім'я француза **МОНКРЕТЬЕНА** / *Antoine de Montchrétien*, який вик-
ликав у 1621 р. змову в Нормандії і від того загинув, відомо тим,
що він, для того часу зовсім молодій економічній науці, вперше дав
назву **ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ**, випустивши в 1615 році працю під наз-
вою "*Traité de l'economie politique* —", котру Інгрем уважає "зіставлен-
ням меркантилістичних принципів для ужитку французів" / івід, ст.
64 / . Як меркантиліст Монкретьєн переконаний, що в торгівлі виграш
одної країни веде за собою програш другої. Богацтва він не ототож-
нює з посіданням золота та срібла. Для країни, гадає він, надмірна
кількість монети так само шкідлива, як і її нестача. Політична
економія ним означається, як наука про взаємовідношення приватно-
го і державного господарства, при чім характерно, що його твір зай-
мається ремісництвом, торгівлею морською плавбою, до розвитку яких
система меркантилізму прикладала стільки зусиль, а зовсім поминає
хліборобство.

Окреме місце серед меркантилістів займає один з найвизнач-
ніших з них **ЧАЙЛЬД** / *Sir Josiah Child* — /, 1630-1699 р., дирек-
тор Ост-Індської компанії, написавши кілька праць з котрих нав-
вемо "*Brief observations concerning trade and the interest of money* (Короткі
замітки про торгівлю і грошевий відсоток / 1668 р.)" "*A new discourse
of trade* —" / Нова розвідка про торгівлю / 1690 р. Він високо
ставить економіку Голландії, подаючи їй за взірць своїм землякам.
Тійсно, голландський і англійський меркантилізм найбільш схожі. На-
дає величезне значіння низькому відсоткові по позикам, практично
вказуючи на необхідність з 6 % перейти на 4 %, в низькому відсот-
кові вбачає причину всіх інших причин богацтва голландського на-
роду. Одбиваючи практику англійського меркантилізму, він говорить,
що богацтво країни творять купці, майстрі і хлібороби, при чім сіль-
ське господарство і торгівлю вважає за ближників. Він байдуже ста-
виться до вивозу грошей, а торговельний білянс для нього другоряд-
ний показчик добробуту нації, над всім стоїть загальна торговельно-
промислова діяльність. Все що збільшує народонаселення збільшує
богацтво нації, але для збільшення є свої межі. Термін гроші у ньо-
го вживається вже в значінню капітала. Як Голландія та Англія в
області практичній, так Чайльд, Турне, Турго, Сміт-ряд в області тео-
рії, обидва ці ряди привели до свободи економічного обороту. Чайльд
через це може уважатися представником ліберального меркантилізму.

Поруч з меркантилістичним поведі повстають ідеї иншого во-
рожного для меркантилізму напрямку. Накодімо те в працях Гоббса,
Петті, Норта та інших. Спостерігаючи успіхи англійської промисло-
сти, що не боялася вже жадної конкуренції і якій охоронне мито на-
віть почало шкодити, бо сусідні держави в свою чергу одгорювали-
ся від англійського краму митним бар'єром, часом навіть закриваю-
чи свої ринки для ввоза англійських товарів, — стали на більш раці-
ональний ґрунт, вважаючи основною умовою правильного розвитку го-
сподарчої діяльності нації свободу торгівлі і промислів.